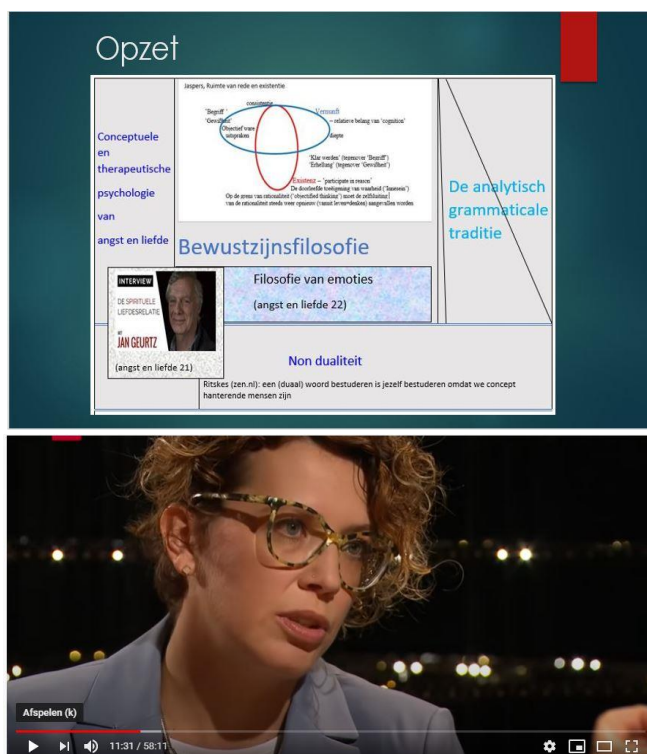

Angst en liefde (24) – Federica Gregoratto

Haar werk biedt stof voor het hele **angst en liefde in leven en [fictie]** project en voor angst en liefde 22 (stap 5) - Filosofie van emoties

Titel: *Polyamorie und wahre Liebe*
Moderator: Yves Bossart (YB)

(SRF - Sternstunde Philosophie 26102020)

Federica Gregoratto (FG) werkt aan de universiteit van St Gallen. Ze heeft een academia pagina met artikelen in het Italiaans, Duits en Engels. Ze werkt aan haar habilitatie (om hoogleraar te worden) met de titel *Love Troubles. A social philosophy of Eros*. Ik herken veel in haar benadering van liefde, daarom heb ik besloten dit gesprek (soms

letterlijk, soms samenvattend) te vertalen. Met hier en daar een tijdsaanduiding in minuten' en seconden".

Deel 1 (tot 22' van de 58')/HR

Introductie YB Is het tijd om de 'romantische Zweierkiste' te onderzoeken en ons af te vragen hoe het zou zijn om met meerdere partners samen te zijn? Kan ware liefde bevrijdend zijn? Wat zoekt FG persoonlijk in een liefdesrelatie?

FG Niks. Maar wat me in liefde gebeurt is dat ik het geloof, de overtuiging, wellicht de illusie heb dat deze persoon mij op een bijzondere manier, zeer diepgaand, kan zien en begrijpen. Niet alleen maar ziet wat ik nu ben, maar ook wat ik kan worden (aktuelles Selbst; zukünftiges Selbst). Ik ben overtuigd dat deze persoon me ertoe kan brengen dat toekomstige zelf te realiseren

YB De liefhebbende persoon begrijpt als eerste uw verlangens, wensen, wie u kunt worden? Kent die u daarin beter dan u zelf?

FG Soms, ja. Van belang bij liefde is dat het omgekeerde geloof ook bij de ander aanwezig is. Ik heb tegelijk het geloof en de illusie dat ik de geliefde persoon als uniek wezen zie en begrijp; iets dat zij misschien zelf niet, maar ik wel voor elkaar krijg. Is ook een macht ertoe hebben.

YB Nu zegt u twee maal 'misschien een illusie'. Hoe weet je dat en is dat belangrijk?

FG Dat is belangrijk wanneer we teleurstellingen willen vermijden. Het is een gevaarlijke overtuiging, want misschien stellen we vast dat het niet zo is, dat die ander niet de sleutel had tot mijn 'ware zelf'.

Wanneer je dat moet vast stellen kan dat zeer pijnlijk zijn en andersom: ook als je zelf moet vast stellen dat je de ander eigenlijk toch niet volledig kunt begrijpen, dan lijdt je daar aan.

YB De rest aan het onbegrepen in de ander is dan een hindernis voor ware liefde? Of heb je dat nodig om de ander altijd nog verder te kunnen ontdekken, die vreemd blijft in een bepaald opzicht?

FG Ja, dat is noodzakelijk. In de liefde moet je het vreemde, het onbekende kunnen blijven ervaren. Als we denken, geloven, dat we de ander helemaal kennen dan is de liefde voorbij. De relatie kan dan nog wel interessant zijn en je een gevoel van vertrouwen, van wederzijdse ondersteuning geven, maar dat is geen erotische liefde meer in vergelijking met andere vormen van liefde. Erotische liefde heeft het vreemde, het onbekende nodig. Het andere (alteriteit) is niet te controleren.

YB (5'23" brengt Fromms *Liefhebben een kunst, een kunde* in). Fromm zegt dat liefde het grondprobleem van onze existentie op kan lossen, namelijk de eenzaamheid. Wat u zegt gaat daar tegen in. Ik versmelt niet met de geliefde persoon, vorm er geen eenheid mee, voel me geborgen maar ervaar ook het anders zijn.

FG Ik zou niet zoveel van de liefde verwachten als de liefde alle problemen zou kunnen oplossen. Dat is te 'emphatisch', te optimistisch en veronderstelt ook een begrip van liefde waarin liefde alleen een positieve kant heeft. Maar liefde is fundamenteel ambivalent, kan een fantastische ervaring zijn maar ook een zeer pijnlijke ervaring waarmee we onszelf verliezen in de symbiose. Er zijn steeds opnieuw momenten van symbiose, van eenheid, die echter niet permanent in stand kunnen blijven.

YB Heeft u een definitie van liefde?

FG Ja, zoals ik aan het begin al zei: liefde is precies de erkenning, het bewustzijn van de andere persoon als een uniek, speciaal wezen dat ook kwetsbaar is op een andere manier. In het zien en erkennen van die ander

word ik mij ook bewust van die kwetsbaarheid en daarmee neem ik de zorg op me voor die kwetsbaarheid. Ik ben een factor in de wederzijdse illusie.

YB Is dat bij vriendschap ook niet zo? Individu als uniek zien, zorg hebben voor de ander, me begrepen voelen?

FG (7'49") Dat is voor mij een zeer belangrijk punt. Er is geen houdbaar filosofisch argument waarmee de erotische, seksuele liefde onderscheiden kan worden van (de liefde in) vriendschap. Zoals ik in het begin zei: bij liefde heb ik de indruk door de ander op een manier gezien te worden die anderen niet zien. Dat is precies de macht die mijn vriend(in) over mij heeft.

YB De lichamelijke intimiteit, de erotische component, die is dus eigenlijk voor de liefde irrelevant. Liefde is in beide gevallen, vriendschap, erotische relatie, aanwezig. Als liefde zijn die twee niet verschillend.

FG Ja, seks is een fantastische manier om elkaar te kunnen zien. In de seksuele relatie stel ik me voor de ander open en openbaar ik ook wie ik ben. Niet alleen lichamelijk, maar meer algemeen. Seks is dus een manier om dit ware zelf te leren kennen en begrijpen, wat die ander is en nog kan worden. Maar seks is niet de enige weg. Er zijn andere soorten intimiteit, van nabijheid die dezelfde weg aanbieden om tot de essentie te komen.

YB (op 10') Dus liefde maakt niet blind, maar laat ons juist zien, beter zien wie die ander is. Sartre zei eens dat liefde een narcistisch project is. De partner idealiseert mij en ik zie mezelf als een heel belangrijk iemand in zijn ogen.

FG Eerder het tegenovergestelde. Niet de perfectie wordt gezien en lief gehad. Juist de zwaktes, de tekortkomingen dynamiseren liefdesparen of vriendschappen.

YB Die neemt men zoals ze zijn of probeer je in een liefdesrelatie ook aan de ander te 'werken' en aan zichzelf?

FG 'Werken' is het niet, ik zie dat meer als een spel. In de liefde proberen we juist 'niets te doen'. We proberen los te laten, we proberen niet om doelen te bereiken. We proberen eenvoudigweg 'te zijn'.

YB (11'28") En desondanks doet dat wat met ons, verandert dat ons.

FG Dat denk ik ook. We veranderen onszelf omdat we niet proberen onszelf te veranderen. We accepteren wie we zijn en dat verschaft een ruimte van vertrouwen waarin we beter kunnen onderzoeken wat we zien, willen. Ook als

dat strijdig is met dominante, voorgegeven, sociale imperatieven (over hoe we zouden moet zijn). Omdat we ons zo goed voelen in de liefdesrelatie, vertrouwen ontwikkelen, ook in onszelf. Wat wil ik écht, wil ik wat anders bereiken?

YB Het vertrouwen, het begrepen worden, geeft moed om onszelf te zijn, moed om ons verder te ontwikkelen. (Gaaf 12'30" naar Venetië waar FG studeerde en promoveerde, naar Frankfurt/M en kritische theorie, naar St. Gallen waar ze nu aan haar habilitatie over liefde werkt). Verander 5, 6 jaar intensief met liefde bezig zijn uw opvatting over liefde?

FG Moeilijke vraag. Ik moet natuurlijk ja zeggen omdat ik een filosofische positie wil verdedigen, namelijk die waarin de filosofie ook invloed heeft op het leven. Maar echt veranderd heeft dat mijn opvattingen niet zo maar. Misschien moet ik er daarvoor nog tien jaar mee bezig zijn. Het filosoferen heeft me de categorieën, de begrippen, theorieën geleverd waarmee ik beter het leven dat ik leid, begrijp. Vooral de problematische kant van mijn ervaringen. Als je met begrippen kunt opereren begrijp je ook beter wat er gebeurd is, wat er is mis gegaan, wat nog anders had kunnen zijn. Maar uiteraard heeft filosofie niet alleen maar zo'n therapeutische functie. Filosofie is ook zelfreflectie en permanente twijfel. Filosofie brengt steeds nieuw twijfels tevoorschijn. Daarmee betwijfel je ook steeds weer opnieuw eigen relaties en stel je vragen, onderzoek je die relaties verder. Dus dat vergt ook veel van je zelf.

YB Desondanks lonend om te doen?

FG Is daar niet zeker van (lacht). Maar waar ik blij van wordt en dankbaar over ben bij het thema filosofie is dat dat me ertoe heeft aangezet om met de mensen van wie ik houd, geliefden, vrienden, daar ook over te filosoferen, ook als ze geen filosofie hebben gestudeerd.

De conversatie, de discussie over liefde is deel van de relaties zelf geworden en dat is prachtig. De analyse, de begrippen, vernietigen de ervaringen en gevoelens niet, in tegendeel, ze versterken gevoelens, emoties, ze worden geïntensiveerd door erop te reflecteren.

YB Misschien omdat je ze gedifferentieerder waarneemt en dus ook gedifferentieerder voelt dankzij specifieke, conceptuele onderscheidingen?

FG Teveel differentiatie fragmenteert gevoelens, ervaringen. Die kunnen dan niet meer als gehelen gezien worden. Dat kan daar boven op extra veel van iemand vergen, kan wellicht de ervaring beroven van de energie.

YB Weet u nog hoe u op het thema liefde bent gekomen. Met welke vraag begon het? Was dat een filosofische of een persoonlijke vraag?

FG (16'30") Komisch genoeg was het een filosofische vraag, nl. de vraag 'wat is macht'? wat is sociale en politieke macht? Ik wilde over het machtsbegrip 'habiliteren'. Macht als goed en slechte zaak. Macht als het openen van mogelijkheden, macht als beheersing, onderdrukking, uitbuiting. Maar niet macht zoals zovelen het voor mij al gedaan hadden op sociaal filosofisch, algemeen niveau. Maar op micro niveau, alledaagse macht.

YB Macht in de alledaagse liefdesrelatie.

FG Ja , liefdesrelaties zijn zondermeer machtsrelaties.

YB Ook in het ideale geval van een liefdesrelatie.

FG Ja, daar ook omdat macht ook een positieve kracht kan zijn. De macht om iets te veranderen. De veroorzaakte verandering kan zowel positief als negatief zijn. Verandering kan nieuwe kansen open leggen, ontsluiten, nieuwe ideeën opleveren. Maar macht kan ook insluiten, onderdrukken.

YB En liefde heeft een geweldige macht. Dat maken we zelf mee als vrienden nieuwe partners krijgen, verliefd worden. Dan veranderen ze (zichzelf) ook een beetje en ook de gevoelens die spelen hebben een grote macht. Maar voor u is liefde niet op de eerste plaats een gevoel, maar een relatie, een wederzijdse erkenning.

FG (18'34") Juist, is geen gevoel omdat in liefdesrelaties een grote hoeveelheid gevoelens ontstaan. Schaamte is constructief voor een liefdesrelatie, angst (noemt ze 2 keer), vreugde, geluk.

YB Toch moet het gevoel van toegenegenheid er zijn, de erkenning van de uniciteit van de ander. Dat zijn toch ook gevoelens. Die kunnen na tien jaar samen met iemand, verbleken, verdwijnen. Ik kan de ander dan nog erkennen, om hem of haar zorgen, maar dan mist er iets, nabijheid, aantrekking.

FG (19'25") Wat dan? Ja, wanneer je overtuigd bent dat die persoon nog een functie heeft, nog die rol kan spelen, macht heeft. Ook wanneer die persoon niet dezelfde seksuele aantrekkingskracht heeft, ook wanneer die er niet meer is kan de liefde nog blijven, blijft de voorstelling intact dat de ander de sleutel nog bezit tot mij zelf. Zoals u eerder terecht zei: in de liefde wordt men niet blind, in tegendeel, je ziet er beter door.

YB (20'43") Luhmann zegt: de liefde zoals wij die tegenwoordig kennen is een uitvinding. Een erfenis van de romantiek. Klopt dat? Hadden mensen in de middeleeuwen misschien andere gevoelens en kenden ze deze soort liefde niet?

FG Ook als het een uitvinding zou zijn, is het een te gekke uitvinding. Wat ik tot nog toe heb gezegd was zeer romantisch. De conceptie van liefde die ik verdedig is een romantische conceptie. In de moderniteit is de idee ontstaan dat in de liefde het individu centraal staat en dat de gevoelens van individuen ook op sociaal niveau erkend moeten worden. Die gevoelens hebben gewicht, er moet rekening mee worden gehouden, ook in de organisatie van de maatschappij.

YB (22') Zoals in Romeo en Julia te zien is; twee families van wie ze niet bij elkaar mogen komen, zijn niet in staat om hen tegen te houden).

(wordt vervolgd)